

ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ

Ἦτοι, ἔκθεσις συνοπτικὴ βασικῶν τινῶν
ἀρχῶν τῆς ὀρθοδόξου ἀνθρωπολογίας
εἰς γ' Πανηγυρικοὺς Λόγους
ἐκφωνηθέντας τὸ πρῶτον ἐν Καρατούλα Ἡλείας
κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν
πονηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐλαχίστου ἐν θεολόγοις
Μιχαὴλ Κωνσταντίνου Μπερκουτάκη.

ἐν ἔτει σωτηρίῳ 2017.

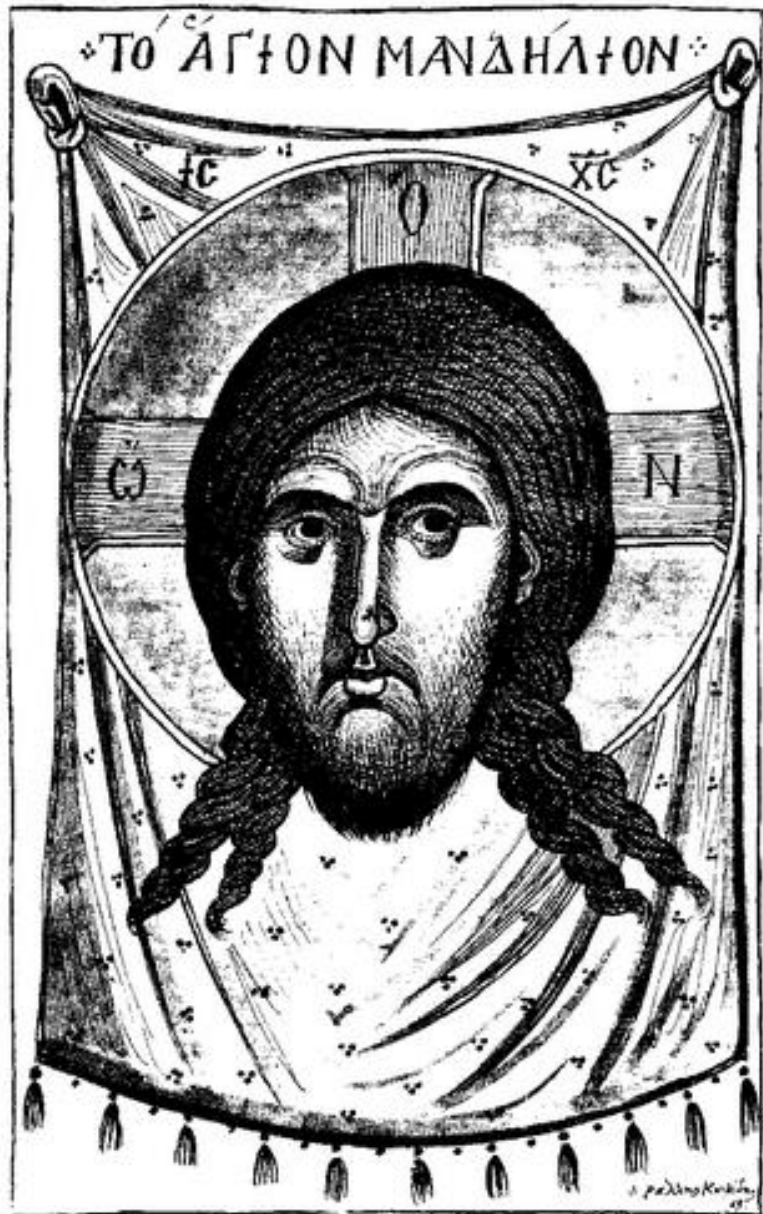
Η ΑΓΑΠΗ ΓΙΑ ΝΑ ΕΚΔΗΛΩΘΕΙ ΒΡΙΣΚΕΙ ΠΑΝΤΑ ΕΝΑΝ ΤΡΟΠΟ, Η ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΠΑΝΤΑ ΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑ...

**Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΑΥΤΗ ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ
ΣΤΟΝ ΑΓΑΠΗΤΟ ΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟ**

π. ΓΕΩΡΓΙΟ ΜΕΤΑΛΛΗΝΟ

**ΩΣ ΜΙΚΡΟ ΑΝΤΙΔΩΡΟ ΤΩΝ ΟΣΩΝ
ΓΕΝΝΑΙΟΔΩΡΑ ΜΟΥ ΠΡΟΣΕΦΕΡΕ
ΣΤΑ ΟΜΟΡΦΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΟΥ.**

**ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ ΤΟΝ ΑΓΑΠΗΤΟ ΦΙΛΟΛΟΓΟ
κ. ΠΑΥΛΟ ΧΑΤΖΗΠΑΠΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ.**

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΕΠΙ ΤΗΙ ΜΝΗΜΗΙ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Ἦγουν, περί δικαίωματος καὶ πάθους ἀδιαβλήτου.

«...Ἡ ἱκανοποίηση τῶν παθῶν δέν εἶναι ἀμαρτωλή στό βαθμό πού εἶναι ἀναγκαία γιά τήν ἐπιβίωση τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ Πατέρες χαρακτηρίζουν τά πάθη πού λειτουργοῦν μέσα σέ αὐτό τό πλαίσιο ὡς «ἀδιάβλητα», δηλαδή ἀναμάρτητα... Ὁταν, ὅμως, ὁ ἀνθρώπος ὑπερβαίνει αὐτό τό μέτρο, εἰσάγει στήν ἔννοια τοῦ «δικαιώματος» τήν πονηρία, καί ἀπό ἐκεῖνο τό σημείο καί μετά τά πάθη τοῦ καθίστανται ἀμαρτωλά... Ἡ πονηρία τοῦ «δικαιώματος» εἶναι σέ μεγάλο βαθμό ἀχώριστα ἐνωμένη μέ τή φύση μας. Γι' αὐτό καί ὁ ἀνθρώπος δέν μπορεῖ μέ τίς δικές του δυνάμεις νά διακρίνει τήν παρουσία τῆς στή ζωῆ μας, πολύ δέ περισσότερο δέν μπορεῖ νά τήν ὑπερβεῖ ἠθικά...»

«...Ἡ ἐνωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τό Χριστό συντελεῖται «μυστικῶς» στό βάθος τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης, τό ὅποιο στήν ἀρχή τοῦ λόγου μας ὀρίσαμε ὡς «καρδιά» τοῦ ἀνθρώπου. Τότε ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου λαμβάνει ἀπό τό Θεό «φωτισμόν γνώσεως», διά τοῦ ὁποῖου «πλατύνεται». Προσλαμβάνει, δηλαδή, ἐναργέστερη καί βαθύτερη «γνώση» τοῦ ἑαυτοῦ του καί τοῦ κόσμου, δυνάμει τῆς ὁποίας καθίσταται ἱκανός νά διακρίνει τήν παρουσία τῆς πονηρίας στήν ἔννοια τοῦ «δικαιώματος», καί ταυτόχρονα ἀποκτᾷ τήν ὄντολογική «γνώση» τῆς ἀληθινῆς Ζωῆς καί Μακαριότητος, πού πηγάζουν ἀπό τήν ἀναρχή ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ ὄντος, δυνάμει τῆς ὁποίας μπορεῖ νά ὑπερβεῖ ἠθικά ὅλες τίς μορφές τῆς πονηρίας τοῦ «δικαιώματος»...»

*«...Πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν.
Αὐτοὶ γάρ τῇ Τριάδι, ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ πρεσβεύουσιν...»*

Σέ παλαιότερη ὁμιλία μας ἀναφέραμε ὅτι ἡ χριστιανική ζωῆ μένει πάντα κρυφή καί ἀθέατη, γιατί τελεῖται στό ἔσχατο βάθος τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης. Τόν πνευματικό αὐτό χῶρο ἡ σύγχρονη ψυχολογία τόν ὀνομάζει «ὑποσυνείδητο», ἐνῶ ἡ Ἁγία Γραφή καί οἱ νηπτικοί πατέρες τόν ὀρίζουν συνήθως ὡς «καρδιά» τοῦ ἀνθρώπου. Γιά τόν κρυφό λοιπόν καί ἀθέατο χῶρο τῆς πνευματικῆς ζωῆς, γιά ὅσα τελοῦνται στό βάθος τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης, γιά τό «ὑποσυνείδητο» καί τήν «καρδιά» τοῦ ἀνθρώπου ὁ προκειμένος λόγος. Καί ἐπειδή τό ἐγχείρημά μας εἶναι ὑπερβολικά δύσκολο καί τολμηρό, παρακαλοῦμε τό Ἅγιο Πνεῦμα νά χαρίσει σ' ἐμας μέν λόγο γνώσεως καί σοφίας, ὥστε νά πραγματοποιήσουμε ἐπιτυχῶς ἕνα ἔργο πού ὑπερβαίνει κατά πολύ τό μέτρο τῶν πενιχρῶν μας δυνάμεων, στούς δέ ἀκροατές μας τή φωτιστική ἐνέργεια τῆς θείας χάριτος, ὥστε νά κατανοήσουν τήν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου.

Πολύς λόγος γίνεται σήμερα γιά τά «δικαιώματα» τοῦ ἀνθρώπου. Καί γιά νά ἀποφύγουμε κάθε πιθανή παρεξήγηση, διευκρινίζουμε ἐξ ἀρχῆς ὅτι μέ τή λέξη «δικαίωμα» δέν ἐννοοῦμε τά ἀγαθά πού εἶναι πραγματικά ἀναγκαῖα γιά τήν ἀξιοπρεπῆ ἐπιβίωσή μας. Δέν ἀναφερόμαστε γιά παράδειγμα στό δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου νά ἔχει ἄμεση καί ἀκώλυτη πρόσβαση στήν τροφή καί τό νερό, στήν υγεία καί τήν παιδεία, στήν ἐργασία καί τή δικαιοσύνη, στήν εἰρήνη καί τήν ἐλευθερία. Μέ τή λέξη «δικαίωμα» δηλώνουμε ὅσα ἀπαιτεῖ στό ὄνομα τῆς εὐτυχίας ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος καθ' ὑπέρβαση τοῦ ὀρίου τῆς ἀξιοπρεποῦς ἐπιβίωσης γιά τήν ἱκανοποίηση τῶν ἀμαρτωλῶν παθῶν του. Μέ τή λέξη «δικαίωμα» δηλώνουμε τήν ἐμπαθῆ τάση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου νά ἱεροποιεῖ, ἢ καί νά θεοποιεῖ, τήν ἀκόρεστη ἐπιθυμία του γιά τό χρῆμα, γιά τή δόξα καί γιά τήν παρὰ φύση ἱκανοποίηση τῶν βιολογικῶν του ἐνστικτων. Αὐτή ἡ πονηρή ἐπιθυμία τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου πού συχνά ἐνδύεται ἀπατηλά τό χαρακτήρα τοῦ «δικαιώματος» στή ζωῆ, στόν ἔρωτα, στή χαρά καί γενικά στήν ἀπόλαυση τῆς τρυφῆς καί τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου, βρῖσκεται στό ἐπίκεντρο τοῦ λόγου μας.

Γιά να κατανοήσουμε τη διδασκαλία της Εκκλησίας, πρέπει να ανατρέξουμε όπως πάντα στο υπόδειγμα της ζωής του Χριστού, που αποτελεί το πρότυπο και τον κανόνα της ανυπέροβλητης τελειότητας. Ο Χριστός λοιπόν στα Ευαγγέλια αρνείται με απόλυτο τρόπο την πονηρή έννοια του «δικαιώματος» και ακολουθεί εκούσια την εκ διαμέτρου αντίθετη πορεία. Πλούσιος ὢν, ὡς Θεός, «... οὐχ ἄρπαγμόν ἠγήσατο τό εἶναι ἴσα Θεῶ, ἀλλ' Ἐαυτόν ἐκένωσε μορφήν δούλου λαβών...» (Φιλ.2,6) και προσέλαβε την ανθρώπινη φύση για να την αναπλάσει και να τη σώσει από τό θάνατο. Πλούσιος ὢν, ὡς Θεός, γεννήθηκε σέ μία σπηλιά και ἔζησε ἀφανῶς ὡς «...ὁ τοῦ τέκτονος υἱός...» (Μτθ.13,55) μέχρι την ἔναρξη τῆς δημόσιας δράσης Του. Πλούσιος ὢν, ὡς Θεός, ἐπέλεξε τήν ὁδό τῆς παρθενίας και ἔγινε πτωχότερος ἀπό τά ἄλογα ζῶα πού ἔχουν φωλιές, ἐνῶ ὁ Ἰδιος «... οὐκ ἔχει πού τήν κεφαλὴν κλίνη...» (Μτθ.8,20). Πλούσιος ὢν, ὡς Θεός, ἀνέβηκε στό Γολγοθά και πέθανε στό Σταυρό, ἐνῶ μπορούσε να ἔχει για ὑπερασπιστές Του «... πλείους ἡδῶδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων...» (Μτθ.26,53).

Αὐτήν ἀκριβῶς τήν ὁδό, τήν ὁδό τῆς ἐκούσιας παραίτησης ἀπό κάθε ἔννοια πονηροῦ «δικαιώματος», πορεύονται ὅσοι ἀκολουθοῦν τό Χριστό, ἀγωνιζόμενοι να προσαρμόσουν τή ζωή τους πρὸς τό ἀνυπέροβλητο πρότυπο τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου, ἐν οἷς και οἱ σήμερα τιμώμενοι Τρεῖς Ἱεράρχες. Γιατί κανείς δέν μπορεῖ να εἶναι πραγματικά χριστιανός, ἂν δέν ἀγωνίζεται να φτάσει «... εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ...» (Ἐφεσ.4,13). Γιατί κανείς δέν μπορεῖ να εἶναι πραγματικά χριστιανός, «... ἄχρις οὔ μορφωθῆ Χριστός ἐν αὐτῷ...» (Γαλ.4,19).

Ἦτσι οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες, μιμούμενοι τό Χριστό, ἐνῶ ἦταν πλούσιοι, μοίρασαν τήν περιουσία τους στοὺς πτωχοὺς και ἐπέλεξαν να γίνουν οἱ ἴδιοι πτωχοί. Ἐνῶ μπορούσαν να ἀπολαύσουν τίς ἡδονές και τίς χαρές τῆς ζωῆς, τίς περιφρόνησαν, προτιμώντας τά πικρά χόρτα και τόν ἄζυμο ἄρτο τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἐνῶ ὑπερεῖχαν διανοητικά ἔναντι τῶν συγχρόνων τους και μπορούσαν να διαπρέψουν στό χῶρο τῆς ἐπιστήμης και τῆς τέχνης, ἀρνήθηκαν τίς σχετικές κτήσεις τους, θέτοντας τόν ἑαυτό τους στό περιθώριο τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἐνῶ μπορούσαν να ἔχουν τή δόξα και τόν ἔπαινο τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήθηκαν κάθε τιμή και ἀποδέχθηκαν ἐκούσια τήν ὀδύνη τοῦ κατατρεγμοῦ και τῆς συκοφαντίας. Ἐνῶ μπορούσαν να ἰδιοποιηθοῦν τά φυσικά και πνευματικά τους χαρίσματα, τά ἔθεσαν στήν ἀνιδιοτελεῆ διακονία τῶν συνανθρώπων τους. Ἐν ὀλίγοις, για να χρησιμοποιήσουμε τή λαϊκή ρήση, ἐνῶ εἶχαν τό μέλιστό δάκτυλό τους, δέν θέλησαν ποτέ να τό βάλουν στό στόμα τους.

Δέν χρειάζονται περισσότερα λόγια για να φανεῖ ὁ ριζοσπαστικός και ἀνατρεπτικός χαρακτήρας τοῦ χριστιανικοῦ ἠθους. Στή συνήθη ἀντίληψη τῶν πολλῶν ἢ συμπεριφορά τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἀποτιμᾶται ὡς ἡ ὑψιστή μορφή ἀφροσύνης και ιδιωτείας. Ποιός ἄραγε ἀπό ἐμᾶς ἔχει πραγματικά τή σοφία να θαυμάσει τό μεγαλεῖο τῶν ἐπιλογῶν τους; Ποιός ἄραγε ἀπό ἐμᾶς ἔχει πραγματικά τή δύναμη να μιμηθεῖ τό υπόδειγμα τῆς ζωῆς τους; Ποιός ἄραγε ἀπό ἐμᾶς, πού ὀνομαζόμαστε χριστιανοί, θέλει πραγματικά να τοὺς ἀκολουθήσει τή στιγμή πού μαζί μέ τό Χριστό ἀνεβαίνουν στό Γολγοθά; Τά ἐρωτήματα αὐτά δέν περιμένουν ἀπάντηση. Ἀνήκουν στήν κατηγορία τῶν λεγόμενων «ρητορικῶν ἐρωτημάτων». Δέν περιμένουν ἀπάντηση, γιατί ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι στό βάθος τῆς «καρδιάς» μας διακαῶς ἐπιθυμοῦμε ὅσα οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ἀρνήθηκαν και περιφρόνησαν. Δέν περιμένουν ἀπάντηση, γιατί ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι στό βάθος τῆς «καρδιάς» μας ζηλεύουμε ὅσους κατέχουν αὐτά πού οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ἀρνήθηκαν και τοὺς ἀναγνωρίζουμε ὡς ἠθικά πρότυπα. Δέν περιμένουν ἀπάντηση, γιατί ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι στό βάθος τῆς «καρδιάς» μας ἀποτιμᾶμε τή συμπεριφορά τῶν

Τριῶν Ἱεραρχῶν ὡς μεγάλη βλακεία καί σέ καμία περίπτωση δέν θά θέλαμε – ἐμεῖς καί πολύ περισσότερο τά παιδιά μας – νά ἀκολουθήσουμε τό παράδειγμά τους. Καί ἂν δέν ὑπῆρχε ἡ δύναμη τῆς συνήθειας πού τρόπον τινά ἐπιβάλλει τήν τιμή τους σέ μία ἐποχή πού οἱ ἴδιοι οἱ χριστιανοί ἔμπρακτα τήν ἀρνοῦνται, τότε ἀκόμη καί ἡ ἑορτή τους θά ἦταν, γιά νά εἴμαστε τίμιοι καί εἰλικρινεῖς, ἐνοχλητική. Μία νέα ἑορτή ἀφιερωμένη γιά παράδειγμα στήν τυχάρπαστη καί παρακμιακή φυσιογνωμία τοῦ περιβόητου Ἀλέξη Ζορμπᾶ θά ἦταν σήμερα περισσότερο δημοφιλῆς καί οἰκεία στό χριστιανικό κόσμο, θά ἄγγιζε ἴσως περισσότερο τίς «καρδιές» τῶν σύγχρονων χριστιανῶν.

Ἀλλά τό ζήτημα αὐτό δέν εἶναι κεφαλαιῶδες. Αὐτό πού πραγματικά μᾶς ἐνδιαφέρει δέν εἶναι ὁ σχολιασμός τῆς κοινωνικῆς ἀποτίμησης τοῦ χριστιανικοῦ ἠθους, ἀλλά ἡ ἀνάδειξη τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀγῶνα πού ἀπαιτεῖ ἡ συμμόρφωση πρὸς τό ὑπόδειγμα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου. Αὐτό πού πραγματικά μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ἡ ἀνάδειξη τῆς διαλεκτικῆς πού ὀδηγεῖ τόν ἄνθρωπο σέ ἠθικές ἐπιλογές ἀσύμβατες μέ τήν κοινὴ λογική, σέ ἠθικές ἐπιλογές πού ὑπερβαίνουν κατά πολύ τό σύνθηρες μέτρο τοῦ κοινωνικά ἀποδεκτοῦ. Πῶς εἶναι λοιπόν δυνατόν νά ἀρνηθεῖ ὁ ἄνθρωπος τό θεσμό τῆς ἰδιοκτησίας; Πῶς εἶναι δυνατόν νά ἀρνηθεῖ τίς ἡδονές καί τίς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς, τῆ στιγμή μάλιστα πού σέ μεγάλο βαθμό εἶναι ἀχώριστα ἐνωμένες μέ τήν ἴδια του τή φύση; Πῶς εἶναι δυνατόν νά ἀρνηθεῖ τό μέλι τῆς ἀνθρώπινης δόξας καί ἀναγνώρισης; Πῶς εἶναι δυνατόν νά ἀρνηθεῖ τίς ἐπιστημονικές καί καλλιτεχνικές του κτήσεις;

Στά ἐρωτήματα αὐτά ὁ Χριστός ἀπαντᾷ: «... παρά ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρά δέ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι...» (Μθ. 19, 26). Ἡ ἰκανοποίηση τῶν παθῶν δέν εἶναι ἀμαρτωλή στό βαθμό πού εἶναι ἀναγκαία γιά τήν ἐπιβίωση τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ Πατέρες χαρακτηρίζουν τά πάθη πού λειτουργοῦν μέσα σέ αὐτό τό πλαίσιο ὡς «ἀδιάβλητα», δηλαδή ἀναμάρτητα. Ὁ ἄνθρωπος γιά νά ἐπιβιώσει πρέπει νά φάει. Γιά νά προστατεύσει τόν ἑαυτό του ἀπό τοὺς φυσικούς κινδύνους χρειάζεται κατοικία καί ἐνδύματα. Γιά τήν ἀναπαραγωγή τοῦ εἴδους του πρέπει νά χρησιμοποιήσῃ τό γενετήσιο ἔνστικτο. Γιά νά κάνει τίς οικονομικές του συναλλαγές χρειάζεται χρήματα. Ὅλα αὐτά δέν εἶναι ἐκ φύσεως ἐμπαθῆ καί ἀμαρτωλά στό μέτρο πού εἶναι ἀναγκαῖα. Ὅταν ὁμως ὁ ἄνθρωπος συνειδητᾷ ἢ ἀσυνεῖδητα ὑπερβαίνει αὐτό τό μέτρο, εἰσάγει στήν ἔννοια τοῦ «δικαιώματος» τήν πονηρία καί ἀπό ἐκεῖνο τό σημεῖο καί μετὰ τά πάθη του καθίστανται ἀμαρτωλά. Ἔτσι γιά παράδειγμα ἂν ὁ ἄνθρωπος τρώει περισσότερο ἀπό ὅσο χρειάζεται, ἢ πρόσληψη τῆς τροφῆς παίρνει τό χαρακτήρα τοῦ πάθους τῆς γαστριμαργίας. Ἄν ἐπιθυμῆ νά κατέχει περισσότερα σπίτια ἢ τροφίμα ἢ ἐνδύματα ἢ χρήματα ἀπό ὅσα χρειάζεται, ἢ ἰδιοκτησία παίρνει τό χαρακτήρα τῶν παθῶν τῆς ἀπληστίας, τῆς φιλοκτημοσύνης καί τῆς πλεονεξίας. Ἄν τέλος ἀποκόπτει τό γενετήσιο ἔνστικτο ἀπό τό φυσικό του προορισμό, μετατρέποντας σέ αὐτοσκοπὸ τήν εὐχαρίστηση πού προσφέρει, ἢ κατὰ πάντα φυσική αὐτή λειτουργία παίρνει τό χαρακτήρα φοβερῶν καί ἀποτρόπαιων παθῶν, ἀπό τά ὅποια, σεβόμενοι τήν ἱερότητα τοῦ χώρου, ἀναφέρουμε ἐνδεικτικά μόνον αὐτά τῆς πορνείας καί τῆς μοιχείας. Θά ἄξιζε ἴσως τόν κόπο νά ποῦμε περισσότερα γιά τό ζήτημα τῆς ὀρθῆς χρήσης τοῦ γενετησίου ἐνστίκτου καί τῆ φύση τοῦ ἀληθινοῦ ἔρωτα. Ὁ χρονικός ὁμως περιορισμός δέν μᾶς ἐπιτρέπει τήν ἀνάπτυξη τῶν σπουδαίων αὐτῶν ζητημάτων, γιά τά ὅποια ὁμως ἐλπίζουμε ὅτι κάποτε θά μιλήσουμε.

Ἡ πονηρία λοιπόν τοῦ «δικαιώματος» εἶναι σέ μεγάλο βαθμό ἀχώριστα ἐνωμένη μέ τήν ἴδια μας τή φύση. Γι' αὐτό ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ μέ τίς δικές του δυνάμεις νά διακρίνει τήν παρουσία τῆς στή ζωῆς μας, πολύ δέ περισσότερο νά τήν ὑπερβεῖ ἠθικά. Ὅταν ὁμως ὁ ἄνθρω-

πος αγωνίζεται σθεναρά νά τηρήσει τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ καί μετέχει συνειδητά στά σωστικά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ἐνώνεται πραγματικά μέ τό Θεάνθρωπο Χριστό καί ἐλκύει τήν ἄκτιστη θεία χάρη. Ἡ ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τό Χριστό, ἡ ἔνωση τοῦ λογικοῦ κτίσματος μέ τή φυσική ἐνέργεια τῆς ἀναρχῆς ὑπαρξῆς τοῦ Θεοῦ συντελεῖται «μυστικῶς» – δηλαδή μέ τρόπο ἀφανῆ καί ἀθέατο, ἄγνωστο καί ἀκατανόητο σέ ὅσους ἀγνοοῦν τή δύναμη τοῦ μυστηρίου τῆς χριστιανικῆς ζωῆς – μέσα στό ἔσχατο βάθος τῆς ἀνθρώπινῆς ὑπαρξῆς, τό ὁποῖο στήν ἀρχή τοῦ λόγου μας ὀρίσαμε ὡς «ὑποσυνείδητο» ἢ «καρδιά» τοῦ ἀνθρώπου. Τότε, κατά τή μαρτυρία τῶν ἀγίων, ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου λαμβάνει ἀπό τό Θεό «φωτισμόν γνώσεως», διά τοῦ ὁποῖου «πλατύνεται». Προσλαμβάνει δηλαδή βαθύτερη καί ἐναργέστερη «γνώση» τοῦ ἑαυτοῦ του καί τοῦ κόσμου, δυνάμει τῆς ὁποίας μπορεῖ νά διακρίνει τήν παρουσία τῆς πονηρίας στήν ἔννοια τοῦ «δικαιώματος», καί ταυτόχρονα ἀποκτᾷ τήν ὄντολογική «γνώση» τοῦ πληρώματος τῆς ἀληθινῆς ζωῆς καί μακαριότητος πού πηγάζουν ἀπό τήν ἀναρχή ὑπαρξῆ τοῦ Θεοῦ ὄντος, δυνάμει τῆς ὁποίας μπορεῖ νά ὑπερβεῖ ἠθικά ὅλες τίς μορφές τῆς.

Αὐτήν ἀκριβῶς τή διάκριση καί ὑπέρβαση τῆς πονηρίας τοῦ «δικαιώματος» μᾶς δίδαξε ὁ Χριστός μέ τίς σύντομες, ἀλλά ἀνυπέρβλητες σέ ἀξία, παραβολές τοῦ «κρυμμένου θησαυροῦ» καί τοῦ «πολύτιμου μαργαρίτη» (Μτθ. 13, 44-46). Αὐτήν ἀκριβῶς τή διάκριση καί ὑπέρβαση τῆς πονηρίας τοῦ «δικαιώματος» ἀπαιτεῖ ἀπό ἐμᾶς ὁ Κύριος, ὅταν ζητᾷ νά μή σπαταλᾶμε τό χρόνο τῆς ζωῆς μας «... μεριμνῶντες καί τυρβάζοντες περί πολλά...», ἀφοῦ στήν πραγματικότητα «... ἐνός ἐστι χρεία...» (Λκ. 10, 42). Αὐτήν ἀκριβῶς τή διάκριση καί ὑπέρβαση τῆς πονηρίας τοῦ «δικαιώματος» καταγγέλλει τό ἀψευδές στόμα τοῦ Θεοάνθρωπου, λέγοντας: «... τί γάρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐάν κερδήσῃ τόν κόσμον ὅλον καί ζημιωθῇ τήν ψυχὴν αὐτοῦ;...» (Μκ. 8, 36). Αὐτήν ἀκριβῶς τήν πονηρία τοῦ «δικαιώματος» διέκριναν μέ τό θεοφώτιστο νοῦ τους οἱ σήμερα τιμώμενοι Τρεῖς Ἱεράρχες καί αὐτήν, μιμούμενοι τό ὑπόδειγμα τοῦ Χριστοῦ, ἀρνήθηκαν ἔμπρακτα μέ τίς ὑπέρολογες καί ἀνατρεπτικές ἠθικές τους ἐπιλογές.

Καί ἂν σήμερα ὡς ἀναίσθητοι σέ κάθε κίνηση τοῦ ἀληθινά Ἀγαθοῦ ἀδυνατοῦμε νά κατανοήσουμε τό μεγαλεῖο τοῦ ἠθους τῶν ἀγίων, οἱ ψυχές μας ἀκοῦν καθαρά μέ τή δύναμη τῆς πίστεως τή φωνή τοῦ γέροντος Ἰωσήφ τοῦ ἡσυχαστῆ, νά λέει ἐξ ὀνόματός τους: «... *Ναί, ὦ γλυκεία Ἀγάπη, Ἰησοῦς ὁ Σωτήρ ἡμῶν· ὁ Ἔρωσ καί ἡ Ζωή, ἡ Ἐλπίς καί ἡ Δύναμις, ἡ Γνώσις καί ἡ Ἀλήθεια, τό Φῶς, τό ὑπέρ πᾶν Φῶς, τό ἐξ Ἀνάρχου Φωτός τοῦ Πατρός καί Γεννήτορος, τό φωτίζον νεφρούς καί καρδίαν, νευράς καί ὀστέα, νοῦν καί διάνοιαν, καί πᾶσαν τήν σύστασιν τοῦ ἡμετέρου σκηνώματος, δι' Ἀγάπην Σου ἐσταυρώθημεν καί τά πάντα ἐβαστάσαμεν...*». Ἄς ἐπιτραπῆ τέλος καί σέ ἐμᾶς νά προσθέσουμε: «... *Γιατί ἂν δέν ὑπάρχεις Ἐσύ, δέν ὑπάρχει Δικαιοσύνη. Ἄν δέν ὑπάρχεις Ἐσύ, δέν ὑπάρχει Ἀγάπη. Ἄν δέν ὑπάρχεις Ἐσύ, δέν ὑπάρχει Ἀλήθεια. Ἄν δέν ὑπάρχεις Ἐσύ, δέν ὑπάρχει Ζωή. Ἄν δέν ὑπάρχεις Ἐσύ, δέν μᾶς δόθηκε ἀληθινὴ ὑπαρξῆ...*».

Οἱ θεόδεκτες πρεσβεῖες τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶθε νά σκέπουν γιά πάντα τό γένος τῶν ὀρθοδόξων, τήν πατρίδα καί τό λαό μας. Ἀμήν.

Μπερκουτάκης Μιχαήλ
Θεολόγος – Ἐκπαιδευτικός
Πύργος Ἡλείας, 06/01/2015

Υ.Γ. Ἡ ὁμιλία αὐτή ἐκφωνήθηκε στό Καράτουλα Ἡλείας κατὰ τή σχολική ἐορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀκριβῆς ἠλεκτρονική καί ἐντυπη ἀναπαραγωγή τοῦ κειμένου τῆς μέ τήν προϋπόθεση ὅτι θὰ ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ καί θὰ μνημονεύεται ὡς πηγὴ προέλευσής τῆς τὸ ἱστολόγιο: «*ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΣ*» (<http://ellasnafs.blogspot.gr/>).

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Ἦγουν, περὶ ἀγνεΐας καὶ ἐνστίκτου γενετησίου.

«...Σεβόμενοι τὴν ἀντίθετη ἀποψη καὶ τοὺς ὑποστηρικτές της, θέτουμε ἓνα ἐρώτημα, τὸ ὅποιο δικαιούται μίᾳ τίμια ἀπάντησι. Ἄν εἶναι σωστό νά μετατρέπεται ἡ εὐχαρίστησι τοῦ γενετησίου ἐνστίκτου σέ αὐτοσκοπὸ, ἂν ἡ πολυγαμία καὶ ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι μέσα στὴ φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γιατί ἡ ἴδια ἡ φύσις τιμωρεῖ αὐτὴ τὴ συμπεριφορὰ; Γιατί, δηλαδή, ὅσοι ἀποδέχονται τὴς ἀρχές τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας, τηρώντας τὴν προγαμιαία σωφροσύνη καὶ σεβόμενοι τὴ συζυγικὴ πίστι, δέν κινδυνεύουν ἀπὸ καμία σεξουαλικῶς μεταδιδόμενη ἀσθένεια, ἐνῶ, ἀντίθετα, ὅσοι ἀποδέχονται τὴν πολυγαμία καὶ τὴν ὁμοφυλοφιλία ζοῦν διὰ βίου κάτω ἀπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου καὶ τοῦ θανάτου; Καὶ ἐνῶ ἡ ἐρώτησι μας εἶναι κατὰ βάσιν ἀπλή, θά ἀργήσουμε, μάλλον, νά ἀκούσουμε τὴν ἀπάντησι της...»

«...Τὸ πρόβλημα δέν βρίσκεται στὴν παρουσία τῶν παθῶν, ἀλλὰ στὴν ἱεροποίησίν τους. Ἐκεῖ κρύβεται ἡ πλάνη καὶ ὁ δόλος τῶν ἐπικριτῶν μας. Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, ὡς «...στῦλος καὶ ἐδραΐωμα τῆς Ἀληθείας...» (Α΄ Τιμ. 3,15), δέν θωπεύει τὰ ἀμαρτωλά πάθη, δέν τὰ εὐλογεῖ, δέν τὰ ἱεροποιεῖ, δέν τὰ ἀνάγει σέ «δικαίωμα» ἀναγκαῖο, τάχα, γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῆς εὐτυχίας, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο νά ἀγωνιστεῖ ἐναντίον τους μέ ὅλες του τὴς δυνάμεις καὶ, παρέχοντας μέ τὰ σωστικά της μυστήρια στοὺς ἀγωνιζόμενους τὴ θεοποιὸ ἐνέργεια τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, συνεργεῖ σέ αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, στό τέλος τοῦ ὁποίου ὁ κάθε ἀνθρώπος πετυχαίνει τὸ στόχο του σέ διαφορετικὸ βαθμὸ καὶ, κατὰ τὸ λόγο τοῦ Κυρίου, καρποφορεῖ: «...ὁ μὲν ἑκατὸν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα...» (Μτ. 13,8)...»

*«...Πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν.
Αὐτοὶ γάρ τῇ Τριάδι, ὑπὲρ ἡμῶν αἰεὶ πρεσβεύουσι...»*

Οἱ σήμερα τιμώμενοι Τρεῖς Ἱεράρχες, καίτοι ἔδρασαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μέσα στὸν κόσμον, ἦταν μοναχοὶ καὶ ἔζησαν ἀσκητικὸ βίον. Θέλοντας λοιπὸν νά προβάσουμε τὸ κατὰ δύναμιν καὶ αὐτὴ τὴν πτυχή τῆς προσωπικότητάς τους, προετοιμάσαμε τρόπον τινά τὸ ἔδαφος μέ τὴν προηγούμενη ὁμιλία μας, στὴν ὁποία ἀναπτύξαμε θεολογικὰ τὴς ἔννοιες τοῦ «δικαιώματος» καὶ τοῦ «ἀδιάβλητου πάθους». Ἐνῶ ὅμως ὁ ἀρχικός μας σχεδιασμός περιοριζόταν στὴν ἀνάπτυξη τῆς βαθύτερης σημασίας τοῦ μοναχικοῦ βίου, ἡ πρόσφατη ψήφισι τοῦ συμφώνου συμβίωσης τῶν ὁμόφυλων ζευγαριῶν ἀπὸ τὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων προσέδωκε στό θέμα μας ἀπρόσμενη ἐπικαιρότητα πού μᾶς ἀναγκάζει, ἐπεκτείνοντας τὸ περιεχόμενό του, νά μιλήσουμε γενικότερα γιὰ τὸ γενετήσιο ἐνστικτο καὶ τὴν ὀρθὴ χρῆσι του, σύμφωνα πάντα μέ τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία.

Κατὰ πρῶτο λόγο ἡ Ἐκκλησία ἔχει δικὴ τῆς ἀνθρωπολογία πού στηρίζεται στὴν ὑπερδισχιλιετὴ Παράδοσι της. Ἡ ἀνθρωπολογία αὐτὴ ἐκτιμᾷ ὅτι ὁ μερικὸς, νοούμενος ὡς προγαμιαία σωφροσύνη καὶ συζυγικὴ πιστότητα, ἢ καὶ ὁ ἀπόλυτος, νοούμενος ὡς ἰσόβια παρθενία, ἀποκλεισμός τοῦ γενετησίου ἐνστίκτου ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν ἀποτελεῖ ἐλεύθερη ἐπιλογὴ ἱκανὴ νά ἐλκύσει τὴν ἐνέργεια τῆς θείας χάριτος, ὄχι μόνον δέν δημιουργεῖ κανένα πρόβλημα, ἀλλὰ ἀντίθετα ἐπιδρᾷ εὐεργετικὰ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, αὐξάνοντας τὴ μακροβιότητα καὶ τὴ διανοητικὴ του ἀνάπτυξη. Ἡ ἀποψη αὐτὴ ἔρχεται σέ πλήρη ἀντίθεση μέ τὴς ἀντίστοιχες ἀντιλήψεις τῆς σύγχρονης ψυχολογίας καὶ ψυχιατρικῆς. Παρὰ ταῦτα, ἡ ἀληθινὴ χριστιανικὴ συνείδησι, καίτοι σέβεται κάθε μορφή ἐπιστήμης καὶ ὑποστηρίζει τὸ ἔργο της στό βαθμὸ πού ὑπηρετεῖ τὸ πραγματικὸ συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου, δέν κλονίζεται ἀπὸ τὰ πορίσματα τῶν νεότερων ἐπιστημῶν, γιατί γνωρίζει ὅτι ἡ σύγχρονη ἐπιστημονικὴ πείρα δέν μπορεῖ νά ἀντιπαρατεθεῖ στὴν αἰωνόβια πείρα τῆς Ἐκκλησίας, ἐγείροντας τὴν ἀξίωσι

νά τήν ἐμπλουτίσει, πολύ δέ μᾶλλον νά τή διορθώσει. Γι' αὐτό ἄλλωστε τό ἐνδιαφέρον τῶν χριστιανῶν, καί ἰδίως τῶν μοναχῶν, γιά τά πορίσματα αὐτά εἶναι ἐξαιρετικά περιορισμένο.

Καί γιά νά μή μακροηγοοῦμε, ἀσχολούμενοι μέ τά ἐπουσιώδη, θά προσπαθήσουμε μέ παραστατικό τρόπο νά κατανοήσουμε τήν πλάνη τοῦ ζητήματος. Λέγεται ὅτι οἱ Ρωμαῖοι στά συμπόσιά τους, ἀφοῦ γέμιζαν μέ τροφή τήν κοιλιά τους, συνήθιζαν νά προκαλοῦν τεχνηέντως ἐμετό, ὥστε, ἀφοῦ τήν ἀδειάσουν, νά τή γεμίσουν ἐκ νέου, παρατείνοντας ἔτσι τήν ἱκανοποίηση πού παρέχει ἡ πρόσληψη τῆς τροφῆς. Τό λάθος τῆς συγκεκριμένης πρακτικῆς, πού εὐλόγα ἐγείρει τήν ἀποστροφή κάθε λογικοῦ ἀνθρώπου, βρίσκεται στήν ἀποκοπή τῆς εὐχαρίστησης πού προσφέρει ἡ πρόσληψη τῆς τροφῆς ἀπό τό εὐρύτερο πλαίσιο τῆς φυσικῆς λειτουργίας της καί στή μετατροπή της σέ αὐτοσκοπό. Ἐνῶ δηλαδή τό ἔνστικτο τῆς πείνας καί ἡ ἱκανοποίηση πού παρέχει ἡ πρόσληψη τῆς τροφῆς ὑπάρχουν γιά νά ὑπηρετοῦν τή βιολογική συντήρηση τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν λανθασμένα μετατρέπονται σέ αὐτοσκοπό, ὀδηγοῦν μοιραῖα τόν ἀνθρώπο στήν ἀποδοχή μίας ἠθικά παράλογης ἐπιλογῆς πού ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ ἀνθρώπος πρέπει νά ζεῖ κυριολεκτικά γιά νά τρώει, καί ὄχι νά τρώει γιά νά ζεῖ.

Ἐνῶ ὁμως ἡ διαστροφή αὐτῆς τῆς συνήθειας εἶναι πασιφανῆς καί ἡ πρακτική της καθολικά ἀπορριπτέα, ἡ ἴδια παράλογη ἠθική ἐπιλογή, ὅταν ἐφαρμόζεται στό ζήτημα τῆς χρήσης τοῦ γενετησίου ἐνστίκτου, ἀποτιμᾶται κατά παράδοξο τρόπο ὡς ἀπόλυτα ὀρθή καί ἀποδεκτή. Ἐνῶ δηλαδή τό γενετήσιο ἔνστικτο καί ἡ εὐχαρίστηση πού παρέχει εἶναι ἀπό τή φύση τους ἀχώριστα ἐνωμένα μέ τή βιολογική διαδικασία τῆς διαίωσις τοῦ εἶδους μας, ἡ ἀποκοπή τους ἀπό τό εὐρύτερο πλαίσιο τῆς φυσικῆς τους λειτουργίας καί ἡ μετατροπή τους σέ αὐτοσκοπό ἀντιμετωπίζονται ἀπό τή σύγχρονη ἐπιστήμη ὡς «δικαίωμα» ἀναγκαῖο γιά τήν εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου καί ὡς κάτι τό ἀπολύτως φυσιολογικό. Υἱοθετώντας ὁμως τήν ἠθικά λανθασμένη αὐτή ἐπιλογή, ὁ ἀνθρώπος ὀδηγεῖται μοιραῖα στήν ἀποδοχή τῆς ἀντίληψης ὅτι πρέπει νά ζεῖ γιά νά ἀπολαμβάνει τό γενετήσιο ἔνστικτο, καί ὄχι νά ἀπολαμβάνει τό γενετήσιο ἔνστικτο γιά νά ἐξασφαλίσει τή διαίωσις τοῦ εἶδους του. Καί εἶναι μάλιστα εἰδικά στίς πονηρές ἡμέρες μας τόσο φοβερή ἡ δύναμη τῆς πλάνης, ὥστε ὑπόκεινται στήν ἐξουσία της ὄχι μόνον οἱ πολέμιοι τοῦ Εὐαγγελίου καί οἱ ἐκτός Ἐκκλησίας εὐρισκόμενοι ἀδελφοί μας, ἀλλά ἀκόμη καί μεγάλη μερίδα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Ἐσχατη δέ ἔκφρασή της εἶναι ἡ ἀπόπειρα ὀρισμένων θεολογικῶν κύκλων νά ἀνάγουν τή λανθασμένη χρήση τοῦ γενετησίου ἐνστίκτου στή σφαίρα τοῦ «θείου ἔρωτος» ἢ καί σέ «ὁδό θεογνωσίας».

Σεβόμενοι ἀπόλυτα τήν ἀντίθετη ἄποψη καί τούς ὑποστηρικτές της, θέτουμε ἕνα ἐρώτημα πού δικαιούται μία τίμια ἀπάντηση. Ἄν εἶναι σωστό νά μετατρέπεται ἡ εὐχαρίστηση τοῦ γενετησίου ἐνστίκτου σέ αὐτοσκοπό, ἂν ἡ πολυγαμία καί ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι μέσα στή φύση τοῦ ἀνθρώπου, τότε γιατί ἡ ἴδια ἡ φύση τιμωρεῖ αὐτή τή συμπεριφορά; Γιατί δηλαδή ὅσοι ἀποδέχονται τίς ἀρχές τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας, τηρώντας τήν προγαμιαία σωφροσύνη καί σεβόμενοι τή συζυγική πίστη, δέν κινδυνεύουν ἀπό καμία σεξουαλικῶς μεταδιδόμενη ἀσθένεια, ἐνῶ ἀντίθετα ὅσοι ἀποδέχονται τήν πολυγαμία καί τήν ὁμοφυλοφιλία ζοῦν διά βίου κάτω ἀπό τό κράτος τοῦ φόβου καί τῆ σκιά τοῦ θανάτου; Καί ἐνῶ ἡ ἐρώτησή μας εἶναι κατά βάση ἀπλή, θά ἀργήσουμε μᾶλλον νά ἀκούσουμε τήν ἀπάντησή της.

Ὅσον ἀφορᾶ τό θέμα μας ὑπάρχει μία ἀξιόλογη κατηγορία πού ἐκτοξεύεται ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ἡ κατηγορία αὐτή εἶναι ἀληθοφανῆς καί προκαλεῖ δυστυχῶς σύγχυση στίς συνειδήσεις τῶν ἀσθενῶν ἀδελφῶν μας. Γι' αὐτό κατά τή γνώμη μας δέν πρέπει νά μείνει ἀναπάντητη. Κατηγορεῖται λοιπόν ἡ Ἐκκλησία πρῶτον μέν ὡς ὑπεύθυνη γιά τά τυχόν σκάνδαλα πού κατά καιρούς ἐμφανίζονται στίς τάξεις τῶν μοναχῶν, δεύτερον δέ

για ύποκρισία, ἐπειδὴ παραβλέπει – ἢ καὶ σκοπίμως ἀποκρύπτει – τὸ γεγονός ὅτι σέ ὅλες τίς βαθμίδες τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ὑπάρχουν χριστιανοί πού ἔμπρακτα ἀποδέχονται ἠθικές ἐπιλογές ἀσύμβατες μέ τή χριστιανική ἀνθρωπολογία καί κυρίως τήν ὁμοφυλοφιλία.

Στό πρῶτο σκέλος τῆς δόλιας αὐτῆς κατηγορίας ἀπαντᾶμε: ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τούς κινδύνους πού συνεπάγεται ἡ ἐπιλογή τῆς ισόβιας παρθενίας καί ρητά προειδοποιεῖ γιά αὐτούς τούς προσερχόμενους στή μοναχική πολιτεία. Ὁ Χριστός λέει: «... οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται...» (Μτθ. 19, 11), ὑπονοώντας ὅτι τὸ συγκεκριμένο ἔργο ὑπερβαίνει τὰ συνήθη μέτρα τῆς ἀνθρώπινης φύσης καί ὅσοι τὸ ἐπιθυμοῦν πραγματικά μποροῦν νά τὸ ἐπιτύχουν μόνο μέ τήν ἀρωγή τῆς θείας χάριτος, ἐνῶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης γράφει: «... Ἄς δοκιμάσει πρῶτα καλά τὸν ἑαυτό του ὁ ἄνθρωπος καί ὕστερα ἄς πλησιάσει τὸ τραπέζι γιά νά γευθεῖ τὸν ἄζυμο ἄρτο μέ τὰ πικρά χόρτα καί γιά νά πιεῖ τὸ γεμάτο μέ δάκρυα ποτήρι τῆς μοναχικῆς ζωῆς, φοβούμενος μήπως ἡ ἐπιπόλαιη ἐπιθυμία του νά καταταγεῖ στό στράτευμα τῶν μοναχῶν γίνεῖ ἡ αἰτία τῆς αἰώνιας καταδίκης του...» (Λόγ. Α' Κεφ. 18). Ἀπό τὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος, ὡς λογικός καί ἐλεύθερος, ἀναλαμβάνει τήν εὐθύνη τῶν ἐπιλογῶν του ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων, τὰ δέ λάθη καί οἱ ἀστοχίες του εἶναι ἄδικο νά ἀποδίδονται στήν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἐνισχύει μέν διά τῆς χάριτος τούς ἀγωνιζόμενους στό στίβο τῆς μοναχικῆς πολιτείας, ἀλλά ποτέ καί σέ κανένα δέν ἐπιβάλλει ἕνα τέτοιο ἐγχείρημα.

Στό δεύτερο σκέλος τῆς κατηγορίας ἀπαντᾶμε: Ναι, ὑπάρχουν μεταξύ τῶν χριστιανῶν ὁμοφυλόφιλοι, ὅπως ὑπάρχουν πόρνοι, μοιχοί, φιλάργυροι, φιλόδοξοι, μνησικάκοι καί ὑποκριτές. Ξεχνοῦν ὅμως οἱ κατήγοροί μας ὅτι ἡ Ἐκκλησία γιά τούς ἁμαρτωλούς ἔγινε. Τί φυσικότερο λοιπόν ἀπὸ τὸ νά ὑπάρχουν σέ αὐτὴν ἐμπαθεῖς ἄνθρωποι; Ὅπως σέ ἕνα νοσοκομεῖο εἶναι φυσικό νά ὑπάρχουν κατὰ κύριο λόγο ἀσθενεῖς, ἔτσι καί στήν Ἐκκλησία εἶναι φυσικό νά προσέρχονται κατὰ κύριο λόγο ἄνθρωποι ἐμπαθεῖς καί ἁμαρτωλοί. Ὁ Κύριος παρατηρεῖ: «... οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν...» (Λουκ. 5, 31-32). Τὸ πραγματικὸ πρόβλημα δέν βρίσκεται στήν παρουσία τῶν παθῶν, ἀλλὰ στήν ἱεροποίησή τους. Ἐκεῖ ἀκριβῶς κρύβεται ἡ πλάνη καί ὁ δόλος τῶν ἐπικριτῶν μας. Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, ὡς «... στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς Ἀληθείας...» (Α' Τιμ. 3,15), δέν θωπεύει τὰ ἁμαρτωλά πάθη, δέν τὰ εὐλογεῖ, δέν τὰ ἱεροποιεῖ, ἀρνεῖται νά τὰ ἀνάγει σέ «δικαίωμα» ἀναγκαῖο τάχα γιά τήν ἐπίτευξη τῆς εὐτυχίας, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο νά ἀγωνιστεῖ ἐναντίον τους μέ ὅλες του τίς δυνάμεις καί, παρέχοντας μέ τὰ σωστικά της μυστήρια στοὺς ἀγωνιζόμενους ἁμαρτωλούς τὴ θεοποιό ἐνέργεια τῆς ἄκτιστης χάριτος τοῦ Θεοῦ, συνεργεῖ σέ αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, στό τέλος τοῦ ὁποίου κάθε ἄνθρωπος πετυχαίνει τὸ στόχο του σέ διαφορετικὸ βαθμὸ καί κατὰ τὸ λόγο τοῦ Κυρίου, καρποφορεῖ: «... ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα...» (Μτθ. 13,8).

Ἀξίζει μάλιστα νά διευκρινίσουμε ὅτι ἡ ἀγάπη μέ τήν ὁποία περιβάλλει ἡ Ἐκκλησία τὸ πρόσωπο τοῦ ἁμαρτωλοῦ δέν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τήν ἀξία ἢ τήν ἀπαξία του. Ὁ ἀληθινὸς χριστιανὸς ὀφείλει νά ἀγαπᾷ ὅλους ἀνεξαιρέτως τούς ἁμαρτωλούς ἀδελφούς του, ἀκόμη καί ὅταν ἀρνοῦνται νά μετανοήσουν ἢ καί ὅταν ἀντιστρατεύονται τὸ ἔργο τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας. Γι' αὐτὸ ὁ ὁμοφυλόφιλος, ὡς πρόσωπο, εἶναι ἀγαπητὸς καί ἀποδεκτὸς στό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καί κάθε ἄλλος ἁμαρτωλός. Πιὸ ἀπλά, ἡ καταδίκη τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας στρέφεται ἀποκλειστικά ἐναντίον τῶν παθῶν πού καταδυναστεύουν τὸν ἁμαρτωλὸ ἄνθρωπο καί ποτέ ἐναντίον τοῦ προσώπου του.

Αναφερόμενοι ειδικότερα στη μοναχική υπόσχεση της ισόβιας παρθενίας, παρατηρούμε ότι από θεολογική άποψη ή σπουδαιότερη δικαίωσή της βρίσκεται στο υπόδειγμα της ζωής του Κυρίου, Ὁποῖος, ζώντας κατά τή μαρτυρία τῶν Εὐαγγελίων ἐν παρθενίᾳ, «...ὕπόδειγμα δέδωκεν ἡμῖν...» (πρβ. Ἰωάνν. 13, 15). Ἡ Ἐκκλησία, καλώντας τόν ἄνθρωπο στήν ἔνωση μέ τό Χριστό, προβάλλει ὡς ἀσφαλές καί ψηλαφητό κριτήριό ἀξιολόγησης τήν ὁμοίωση τῆς ἐπίγειας ζωῆς του μέ αὐτήν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, διά τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἰκανός νά γίνει ὁμοῖος μέ Αὐτόν καί κατά τήν ὑπερκόσμια καί αἰώνια ὑπαρξή Του. Ἡ μοναχική υπόσχεση τῆς ισόβιας παρθενίας δικαιώνεται ἀγιογραφικά δευτερογενῶς ἀπό τό υπόδειγμα τῆς ζωῆς τοῦ κριτῆ Σαμουήλ, τοῦ προφήτη Ἡλία, τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί τῆς Θεοτόκου, οἱ ὅποιοι, μιμούμενοι τή ζωή τοῦ Κυρίου, ἔζησαν ἐν παρθενίᾳ.

Σημειώνουμε τέλος ὅτι κατά τή χριστιανική διδασκαλία ἡ παρθενία, ὅπως ὅλες οἱ ἀσκητικές πράξεις, σκοπεῖ στήν προσέλκυση καί ἀπόκτηση τῆς θείας χάριτος. Ὡς ἐκ τούτου, δέν ἀποτελεῖ αὐτοσκοπό, ἀλλά μέσο πού συνεργεῖ στήν ἐκπλήρωση τοῦ σκοποῦ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἀναφέρει: «...ὕπαρχουν ἄνθρωποι πού ἔλιωσαν τά σώματά τους μέ τήν ἀσκησι, ἐπειδή ὁμοῦς τούς ἔλειπε ἡ διάκρισι, βρέθηκαν πολὺ μακριά ἀπό τό Θεό...». Κατά παρόμοιο τρόπο, ὁ γέροντας τοῦ ἁγίου Παϊσίου τοῦ ἁγιορείτη, ὁ ρῶσος ἱερομόναχος Τύχων, ἔλεγε: «... ἡ κόλασι εἶναι γεμάτη μέ ὑπερήφανους παρθέτους, ἐνῶ στό μεγάλο ἁμαρτωλό πού μετανοεῖ μέ ταπείνωσι, ὁ Χριστός λέει: – Ἐλα νά σοῦ δώσω τό γλυκό παράδεισο...».

Ἡ ἀληθινή παρθενία, ὡς δωρεά τῆς χάριτος καί ὑπερφυσική κατάστασι, ξεκινᾷ ἀπό τήν τήρησι τῆς ἀφθαρσίας τοῦ σώματος, ἀλλά δέν ἐξαντλεῖται σέ αὐτήν, ἀφοῦ ἀκόμη καί αὐτός πού ἐπιθυμεῖ στό βάθος τῆς «καρδιάς» του τήν ἁμαρτία δέν εἶναι ἤδη πλήρως παρθέτος. Ἐπιτρέψαμε στό βέβηλο χέρι μας νά ἀγγίξει τήν κοπριά, μέσα στήν ὁποία φυτρώνει καί ἀναπτύσσεται τό θαυμαστό φυτό τῆς ἀγνείας, ἀλλά δέν θά τοῦ ἐπιτρέψουμε νά ἀγγίξει τά φύλλα καί τόν ἀνθό του. Γιά τήν ὑπερφυσική χάρι τῆς ἀγνείας πού μεταμορφώνει τόν ἄνθρωπο σέ «... ἐν σώματι ἄγγελον...», χαρίζοντάς του τήν πλήρη καί θεοποιό ἀπάθεια, μποροῦν νά μιλήσουν μόνον ὅσοι στό μέτρο τοῦ ἀνθρωπίνως δυνατοῦ τήν κατέκτησαν καί ἔφαγαν τόν καρπό της, ἐν οἷς καί οἱ σήμερα τιμῶμενοι Τρεῖς Ἱεράρχες. Γιάτί μόνον αὐτοί γνωρίζουν πραγματικά τήν ἀπαθή καί ἄρρητη ἡδονή τοῦ θείου ἔρωτα, πού «ἀρπάζει» μέ γαλήνη καί ἐξουσιαστική δύναμη τόν ἄνθρωπο στόν κόσμο τοῦ Ἀνεσπέρου Φωτός, μεταδίδοντάς του τήν «αἴσθησι» τῆς ἀληθινῆς καί αἰώνιας Ζωῆς, ἡ ὁποία κατά τόν γέροντα Ἰωσήφ τόν ἡσυχαστή εἶναι «... ἄγνωστος καί ἄγευστος εἰς τούς μή εἰδότας τά τοιαῦτα...».

Ἀλλά, χωρίς νά τό θέλουμε, ἀνοίξαμε ἤδη τό σπουδαῖο ζήτημα τοῦ ἀληθινοῦ ἔρωτα καί τῆς ὁδοῦ πού ὁδηγεῖ στήν ἀπόκτησή του, γιά τό ὁποῖο ἐλπίζουμε ὅτι μέ τίς θεόδεκτες πρεσβεῖες τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν θά μᾶς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά μιλήσουμε στήν ἐπόμενη ὁμιλία μας. Ἀμήν.

Μπερκουτάκης Μιχαήλ
Θεολόγος – Ἐκπαιδευτικός
Πύργος Ἡλείας, 02/01/2016

Υ.Γ. Ἡ ὁμιλία ἐδράζεται στή διδασκαλία τοῦ μακαριστοῦ γέροντος Σωφρονίου Σαχάρωφ («Ἀσκησις καί Θεωρία», ἔκδοσις Ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Ἑσσεξ Ἀγγλίας, 1996, σ. 55-69) καί ἐκφωνήθηκε στό Καράτουλα Ἡλείας κατά τήν ἐορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀκριβῆς ἠλεκτρονική καί ἔντυπη ἀναπαραγωγή τοῦ κειμένου της, μέ τήν προϋπόθεσι ὅτι θά ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ καί θά μνημονεύεται ὡς πηγή προέλευσῆς του τό ἱστολόγιο: «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΣ» (<http://ellasnafs.blogspot.gr>).

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Ἦγουν, περί ἔρωτος καὶ ἀγάπης ψευδωνύμου.

«...Γενικά, ισχύει ὁ ἔξης κανόνας: ἡ ἀγάπη εἶναι ψευδώνυμη στό ποσοστό πού ὁ ἀποδέκτης της, δηλαδή τὸ ἐρώμενο πρόσωπο, ἔπεται τοῦ ἐγὼ μας ὡς πρὸς τὴν ἀξία του κατὰ τὴ διαλεκτική πορεία τῆς σχέσης, ἐνῶ ἀντίστροφα εἶναι γνήσια στό ποσοστό πού ὁ ἀποδέκτης της προτάσσεται τοῦ ἐγὼ μας ὡς πρὸς τὴν ἀξία του κατὰ τὴ διαλεκτική πορεία τῆς σχέσης...»

«...τὸ ἀνυπέβλητο τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου ἐγκτεται στόν ἀπροϋπόθετο, ἀδιάπτωτο καὶ ἀμετάθετο χαρακτήρα της. Ἐγκτεται στό ὅτι ὁ Χριστὸς μπόρεσε νὰ ἀγαπήσει τὸν ἄνθρωπο «... μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ...» (Φιλ. 2, 9), ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἄξιζε αὐτὴ τὴν ἀγάπη. Ἐγκτεται στό ὅτι ἡ ἀγάπη Του γιὰ τὸν ἄνθρωπο δὲν ἐξαφανίστηκε, οὔτε μειώθηκε, παρὰ τίς ἀδυσώπητες προκλήσεις τοῦ κακοῦ. Ἐγκτεται στό ὅτι ὁ Χριστὸς ἀγαπήσε τὸν ἄνθρωπο ἀτρεπτα, ὡς δὲ ἐκ τούτου, ἡ ἀγάπη Του γι' αὐτόν παραμένει αἰώνια καὶ ἀκατάλυτη...»

*«...Πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν.
Αὐτοὶ γάρ τῇ Τριάδι, ὑπὲρ ἡμῶν αἰεὶ πρεσβεύουσι...»*

Πολὺς ὁ λόγος γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ ἀκόμη μεγαλύτερος ὁ πόθος τῆς ἀπόκτησής της. Πολὺς ὁ λόγος γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ ἀκόμη μεγαλύτερη ἢ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου νὰ προσεγγίσει τὸ ἀπρόσιτο βάθος τοῦ μυστηρίου της. Γι' αὐτὴν μιλοῦν φιλόσοφοι καὶ στοχαστές, ποιητές καὶ λογοτέχνες, ζωγράφοι καὶ μουσικοὶ, τραγουδιστές καὶ χορευτές. Αὐτὴν ἀναζητάμε ὅλοι στό διάβα τοῦ σύντομου βίου μας – ἄλλοτε ὡς ἀνελέητοι ἄρπαγες καὶ ἄλλοτε ὡς ἀνέστιοι ἐπαῖτες – καὶ σὲ αὐτὴν καταφεύγουμε, διψώντας γιὰ λίγη παρηγοριά στίς θλίψεις καὶ τὰ βάσανά μας. Γιὰ τὴν ἀγάπη λοιπόν ὁ προκειμένος λόγος, τὴν ἔννοια τῆς ὁποίας θὰ προσπαθήσουμε τὸ κατὰ δύναμιν νὰ παρουσιάσουμε μέ βάση τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία μέσα στό πλαίσιο τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Ἐπειδὴ ὅμως, ὅπως ἀναφέραμε σὲ παλαιότερη ὁμιλία μας, τὸ κακό δὲν ἔχει ἀληθινὴ ὕπαρξη καὶ εἶναι ἀναγκασμένο νὰ ζεῖ παρασιτικά δίπλα στό ἀγαθό, προσπαθώντας νὰ τὸ ὑποκριθεῖ, μέ σκοπὸ νὰ παραπλανήσει τὸν ἄνθρωπο, ἅς μᾶς ἐπιτραπεῖ, ἀκολουθώντας τὴν ἀποφατικὴ ὁδὸ, νὰ ὀρίσουμε πρῶτα τί δὲν εἶναι ἀληθινὴ ἀγάπη. Δὲν εἶναι λοιπόν ποτέ ἀληθινὴ ἢ ἀγάπη πού ὑπόσχεταί τὴν ικανοποίηση τοῦ ἐγὼ μας. Δὲν εἶναι ποτέ ἀληθινὴ ἢ ἀγάπη πού ἱεροποιεῖ τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ συνανθρώπου μας. Δὲν εἶναι ποτέ ἀληθινὴ ἢ ἀγάπη πού ὀδηγεῖ κρυφὰ ἢ φανερά στὴν ἐκπλήρωση τοῦ ἐμπαθοῦς μας θελήματος. Δὲν εἶναι ποτέ ἀληθινὴ ἢ ἀγάπη πού μᾶς ἀναγνωρίζει τὸ «δικαίωμα» νὰ κάνουμε τὸ κέφι ἢ τὸ χαβά μας. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ εἶναι ψευδώνυμη. Εἶναι τὸ πλασματικὸ κακέκτυπο τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης, μέσω τοῦ ὁποίου οἱ δυνάμεις τοῦ ἀντιδίκου ἐπιχειροῦν παντοιοτρόπως νὰ αἰχμαλωτίσουν τὸν ἄνθρωπο, ὀδηγώντας τον στὴν αἰώνια ἀπώλεια.

Ἡ πλάνη τῆς ψευδώνυμης ἀγάπης, κατὰ τὸ λόγο τοῦ Κυρίου, ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τοὺς καρπούς της: «... μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρπούς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρπούς πονηροὺς ποιεῖ...» (Ματθ.

7,16-17). Πόσο άραγε άληθινή είναι ή αγάπη δύο νέων πού στηρίζεται στην –άμοιβαία έστω– απόλαυση του σωματικού κάλλους; Αυτό θά γίνει φανερό από τή συμπεριφορά τους, όταν θά κλονιστεί τό θεμέλιο τής αγάπης τους, είτε από τή μοιραία έλευση του γήρατος, είτε άκόμη σκληρότερα από τήν άπροσδόκητη άπώλεια τής όμορφιάς ή και τής σωματικής τους άκεραιότητας. Κατά παρόμοιο τρόπο, ή άποδοχή του ένδεχόμενου τής άτεκνίας θά άποδείξει τή γνησιότητα τής αγάπης των συζύγων, ένω ή θυσιαστική συναντιλήψη τήν ώρα τής ανάγκης θά άποδείξει τή γνησιότητα τής αγάπης των φίλων. Γενικά ισχύει ό έξής κανόνας: ή αγάπη είναι ψευδώνυμη στό ποσοστό πού ό άποδέκτης της, δηλαδή τό έρώμενο πρόσωπο, έπεται του έγώ μας ως προς τήν άξία του κατά τή διαλεκτική πορεία τής σχέσης, ένω αντίστροφα είναι γνήσια στό ποσοστό πού ό άποδέκτης της προτάσσεται του έγώ μας ως προς τήν άξία του κατά τή διαλεκτική πορεία τής σχέσης.

Μένουμε σέ αυτά τά παραδείγματα, σεβόμενοι τήν ιερότητα του χώρου. Έπισημαίνουμε όμως δύο πράγματα. Πρώτον, τό ότι ή ψευδώνυμη αγάπη, ιεροποιώντας τό έμπαθές «δικαίωμα» στην ευτυχία, οδηγεί συχνά τον άνθρωπο σέ άποτρόπαιες ήθικές έπιλογές, τίς όποιες ό άπειρόκακος νοϋς δέν ύποψιάζεται και ή κοινή λογική δέν μπορεί νά δικαιολογήσει, στίς περιπτώσεις δέ αυτές οί καρποί της άποδεικνύονται ιδιαίτερα πικροί. Όποιος καταλαβαίνει τό νόημα των λόγων μας, δέν χρειάζεται περισσότερες εξηγήσεις. Όποιος πάλι δέν καταλαβαίνει, μάκαρι νά μή μās έννοήσει ποτέ. Δεύτερον, τό ότι ή χριστιανική διδασκαλία στρέφεται έναντίον όχι τής γνήσιας, αλλά τής ψευδώνυμης αγάπης, καταγγέλλοντας τήν πλάνη της και άπαιτώντας από τον άνθρωπο τήν έμπρακτη άπαξίωση και τήν ήθική της καταδίκη. Έξαιτίας μάλιστα αυτής τής στάσης της στηλιτεύεται άδικα από τους πεπλανημένους ύπέρομαχους τής ψευδώνυμης αγάπης ως πολέμιος τάχα τής έπιθυμίας του ανθρώπου για ευτυχία ή και ως τυραννικός δυνάστης τής ανθρώπινης ύπαρξης. Ω άγνοια έσχάτη και σκότος ψηλαφητόν!!! «...Άφες αυτοίς, Κύριε, ού γάρ οίδασι τί ποιούσι...» (πρβλ. Λουκ. 23,34).

Αs άφήσουμε όμως κατά μέρος τήν ψευδώνυμη αγάπη και άς στρέψουμε τό ένδιαφέρον μας προς τήν άληθινή. Αυτή άλλωστε άποτελεί τό κεντρικό αντικείμενο του λόγου μας. Ό ευαγγελιστής Ιωάννης γράφει, ότι: «...ό Θεός αγάπη έστί...» (Α' Ιωάν. 4,8). Τί έννοει άραγε μέ τά λόγια αυτά; Έννοει ότι πρότυπο και πηγή τής άληθινής αγάπης είναι ό ίδιος ό Τριαδικός Θεός. Οί τρεις Ύποστάσεις τής άναρχης ύπαρξης κατά τή χριστιανική διδασκαλία συνδέονται μεταξύ Τους μέ σχέσεις άπολύτης αγάπης, ή όποία έκφράζεται έξωτερικά μέ τήν ένότητα του θελήματός Τους. Πιο άπλά, ή αγάπη πού συνδέει τά Πρόσωπα τής Αγίας Τριάδας είναι τόσο άπόλυτη, ώστε Αυτά είναι έκ φύσεως άδύνατον νά διαφωνήσουν μεταξύ τους. Γι' αυτό και έμφανιζόμενα στον κόσμο μέσα στό πλαίσιο του σχεδίου τής θείας οικονομίας όμιλούν πάντα ως έξ ενός στόματος, δηλαδή μέ μία φωνή. Η Αγία Τριάδα, έξ αιτίας τής άπόλυτης αγάπης πού συνδέει τίς Ύποστάσεις Της, συγκροτεί τήν τέλεια αγαπητική κοινωνία και τό άνυπέροβλητο πρότυπο τής αγάπης, ό δέ «έρως», ως ό τρόπος ύπαρξης του Προσώπου, άποτελεί τό βασικό φυσικό ιδίωμα του Θείου Όντος.

Ορατή έκφραση και άπόδειξη τής άπόλυτης αγάπης του Τριαδικου Θεου στον κόσμο μας άποτελεί άναμφίβολα ή ζωή του Χριστου, ως Θεανθρώπου. Ό Ίδιος άλλωστε, άναφερόμενος στον άπόλυτο χαρακτήρα τής αγάπης Του, λέει: «...μειζονα ταύτης αγάπην ούδεις έχει, ίνα τίς τήν ψυχήν αυτού θη ύπερ των φίλων αυτού...» (Ιωάν. 15,13). Τό νά μιλήσει κανείς για τήν αγάπη του Κυριου δέν είναι ούτε εύκολο, ούτε άκίνδυνο. Έμεις όμως θά άποτολήσουμε τό έργο αυτό μέ φόβο Θεου, έλπίζοντας στην έπιείκεια και τή συγκατάβαση των άκροατων μας. Ποϋ έγκειται λοιπόν ή μοναδικότητα και τό άνυπέροβλητο τής αγάπης του Κυριου; Έγκειται κατά τήν ταπεινή μας κρίση στον άπροϋπόθετο, άδιάπτωτο και άμετάθετο χαρακτή-

ρα της. Ἐγκείται στό ὅτι ὁ Χριστός μπόρεσε νά ἀγαπήσει τόν ἄνθρωπο «... μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ...» (Φιλ. 2, 9), ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος δέν ἀξίζει αὐτή τήν ἀγάπη. Ἐγκείται στό ὅτι ἡ ἀγάπη Του γιά τόν ἄνθρωπο δέν ἐξαφανίστηκε, οὔτε μειώθηκε, παρά τίς ἀδυσώπητες προκλήσεις τοῦ κακοῦ, πού ξεκίνησαν μέ τό ἄσπονδο μίσος τῶν γραμματέων καί τῶν φαρισαίων, συνεχίστηκαν μέ τόν ἀνελέητο κατατρεγμό τους καί κορυφώθηκαν μέ τήν ἀναίτια προδοσία τοῦ ἀγνώμονα μαθητῆ Ἰούδα καί τά αἱματηρά γεγονότα τῶν Παθῶν. Ἐγκείται στό ὅτι ὁ Χριστός ἀγάπησε τόν ἄνθρωπο ἄτρεπτα, ὡς δέ ἐκ τούτου, ἡ ἀγάπη Του γι' αὐτόν παραμένει αἰώνια καί ἀκατάλυτη.

Ἐάν ὁ Κύριος κατά τήν ἐπίγεια ζωή Του εἶχε νικηθεῖ ἀπό τίς δυνάμεις τοῦ ἀντιδίκου, διαπράττοντας ἢ ἐπιθυμώντας, ἔστω καί κατ' ἐλάχιστο, τό κακό, ἂν ἡ ἀγάπη Του γιά τούς διώκτες καί τούς σταυρωτές Του ἐξαφανιζόταν ἢ μειωνόταν, ἔστω καί κατ' ἐλάχιστο, κατά τό ἐκούσιο πάθος Του, τό σχέδιο τῆς θείας οικονομίας θά κατέρρεε καί ἡ σωτηρία μας δέν θά μπορούσε νά πραγματοποιηθεῖ, γιατί τότε ὁ ἀντίδικος θά ἀποκτοῦσε τό δικαίωμα νά Τόν κατηγορήσει, ὅτι ἀκόμη καί Αὐτός ὑπέκυψε, ἔστω καί κατ' ἐλάχιστο, στήν πρόκληση τοῦ κακοῦ. Καί ἐπειδή κανένας ἄνθρωπος δέν θά μπορούσε ποτέ νά φτάσει στό μέτρο αὐτῆς τῆς ἀγάπης καί, ὡς ἐκ τούτου, ἦταν ἀδύνατο νά σωθοῦμε μέ τίς δικές μας δυνάμεις, ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ – Πατέρα, τό δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδας, ἀπό ἄφατη ἀγάπη πρὸς τόν ἄνθρωπο προσέλαβε τήν κτιστή φύση μας, γιά νά ἐπιτύχει ὡς Θεάνθρωπος μέ τή δύναμη τῆς θείας ἀγάπης, αὐτό πού ἐμεῖς ὡς ἀπλοί ἄνθρωποι δέν θά μπορούσαμε ποτέ νά ἐπιτύχουμε, δηλαδή τήν ἀπόλυτη καί ὀριστική συντριβή τοῦ κακοῦ.

Ἀξίζει ἐν κατακλειδί νά ἀναφέρουμε ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ Θεανθρώπου, διά τῆς ὁποίας ἐκφράζεται ἡ ἀγάπη Του γιά τόν ἄνθρωπο, δέν συντελεῖται ὡς ἐπιλογή ἀνάμεσα στό καλό καί τό κακό, ὅπως συμβαίνει μέ ὅλους τούς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀλλά ὡς αὐτοπροσδιορισμός τοῦ ὄντος, δυνάμει τῆς ἀχρονης πρόταξης τοῦ Προσώπου τοῦ Θεοῦ – Πατέρα ἔναντι τῆς Θείας Οὐσίας στήν αἰώνια ὑπαρξη τῆς Ἁγίας Τριάδας. Πιο ἀπλά, ὁ Χριστός, ὡς Θεάνθρωπος, εἶναι ἐλεύθερος μέ τήν ὄντολογική – καί ὄχι μέ τήν ἠθική – ἔννοια τοῦ ὄρου ἐλευθερία. Γι' αὐτό καί εἰδικά στήν περίπτωσή Του ἰσχύουν δύο λογικά ἀντίθετες συνθήκες. Τό ὅτι δηλαδή ὁ Κύριος ἦταν ταυτόχρονα καί ἀπόλυτα ἐλεύθερος, καί ἀδύνατον νά ἐπιλέξει τό κακό. Συνεπῶς, ὁ Χριστός, ὡς Θεάνθρωπος, ἦταν ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς ζωῆς Του, «... ἐξ ἄκρας συλλήψεως...», νικητής τοῦ θανάτου, ἀφοῦ δέν ὑπῆρχε περίπτωση νά ὑποκύψει, ἔστω καί κατ' ἐλάχιστο, στήν πρόκληση τοῦ κακοῦ, ὁ δέ ἀντίδικος τῆς σωτηρίας μας δέν εἶχε κανένα περιθώριο νίκης, ἀφοῦ ἡ ἦττα του ἦταν ἐξ ἀρχῆς ἀπόλυτα προδιαγεγραμμένη. «... Ἐρχεται γάρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων καί ἐν ἐμοί οὐκ ἔχει οὐδέν...» (Ἰωάν. 14, 30).

Ὁ Τριαδικός Θεός δέν εἶναι μόνο τό πρότυπο, ἀλλά καί ἡ πηγή τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης, μέτοχοι καί φορεῖς τῆς ὁποίας καθίστανται ὅσοι ἐνώνονται μέ τό Θεάνθρωπο Χριστό, πολεμώντας τά πάθη τους, τηρώντας τίς ἐντολές Του, καί μετέχοντας στά σωστικά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας Του. Οἱ ἅγιοι, ἐνούμενοι στό μέτρο τοῦ ἀνθρωπίνως δυνατοῦ μέ τό Χριστό, ἐλκύουν τήν ἄκτιστη θεία χάρη, διά τῆς ὁποίας προσοικειώνονται – ἀποκτοῦν δηλαδή δευτερογενῶς διά τῆς μετοχῆς – τίς ιδιότητες τῆς Θείας Φύσης, μεταξύ τῶν ὁποίων δεσπόζει ἡ θεία ἀγάπη, καί ἀναδεικνύονται κατά μέν τόν ἀπόστολο Πέτρο: «... θείας κοινωνοὶ φύσεως...» (Β' Πέτρ. 1, 4) κατά δέ τόν εὐαγγελιστή Ἰωάννη «... ὁμοιοί...» μέ τό Θεό (Α' Ἰωάν. 3, 2).

Ἡ ἐνέργεια τῆς θείας ἀγάπης, ὡς ὑπερφυσική δωρεά τῆς ἄκτιστης χάριτος τοῦ Θεοῦ, περιβάλλει μέ μητρική τρυφερότητα τόν ἄνθρωπο καί τόν μεταμορφώνει ὑπαρξιακά, καθιστώντας τον «θεοειδῆ». Τοῦ δίνει τή δύναμη νά περιφρονεῖ μέ μεγάλη εὐκολία τίς μάταιες ἐπιθυμίες τοῦ πλούτου, τῆς δόξας καί τῆς ἐξουσίας, ἐνῶ ὁ ἀπαθής πόθος τῆς καταφλέγει τόν πόθο

τῶν ἐμπαθῶν ἡδονῶν καί ὑπερνεκῶ συντριπτικά τήν αἴσθησι κάθε γήινης χαρᾶς καί εὐτυχίας. Γράφει χαρακτηριστικά ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ ἄθωνίτης: «... ὅστις ἔχει τήν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἐν τῇ ψυχῇ καί ἐν τῷ σώματι, ἔχει τήν τελείαν ἀγάπην. Καί ἐάν τις φυλάξῃ τήν χάριν αὐτήν, ἐκείνου τά λείψανα θά ἀγιασθοῦν, ὅπως τῶν ἁγίων... Ὅστις διαμένει ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ δέν δελεάζεται ἐκ τῆς ἀγάπης τῆς νεάνιδος, ἐκ τῆς ὁποίας θέλγεται ὁλος ὁ κόσμος, ἐπειδή ἡ γλυκύτης τῆς θείας ἀγάπης ἀρπάζει τόν νοῦν ἀπό παντός γηίνου...». Παράλληλα, ἡ ἐνέργεια τῆς θείας ἀγάπης διδάσκει τόν ἄνθρωπο νά συμπονᾷ ὅλη τήν κτίσι – καί τήν ἔλλογη καί τήν ἄλογη – καί γεννᾷ στήν ψυχή του φλογερή προσευχή, πού περιπτύσσεται ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος, ἐξαιρέτως δέ τούς «ἐχθρούς». Γράφει πάλι ὁ ἅγιος Σιλουανός: «... Γνωρίζων ὅποσον ἀγαπᾷ ὁ Κύριος τόν λαόν Αὐτοῦ, ἰδίως δέ τούς νεκρούς, καθ' ἐκάστην νύκτα ἔχεον δι' αὐτούς δάκρυα. Ἐπόνει ἡ καρδιά μου διά τό ὅτι οἱ ἄνθρωποι στεροῦνται τοιοῦτου ἐλεήμονος Θεοῦ· καί ἡμέραν τινά εἶπον εἰς τόν πνευματικόν· – Λυποῦμαι τούς ὀδυνωμένους ἐν τῷ ἄδη καί καθ' ἐκάστην νύκτα κλαίω δι' αὐτούς, καί τοσοῦτον καταπονεῖται ἡ ψυχή μου, ὥστε λυποῦμαι προσέτι καί τούς δαίμονας. Ὁ δέ πνευματικός ἀπήντησεν εἰς ἐμέ ὅτι ἡ τοιαύτη προσευχή εἶναι ἐκ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ...».

Περιφανεῖς μέτοχοι καί φορεῖς τῆς θείας ἀγάπης ἀναδείχθηκαν καί οἱ σήμερα τιμώμενοι μεγάλοι Πατέρες καί Διδάσκαλοι τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας, οἱ εὐρύτερα γνωστοί ὡς Τρεῖς Ἱεράρχες. Καί οἱ τρεῖς, φλεγόμενοι ἀπό τό ἄυλο πῦρ τῆς θείας ἀγάπης, ἀρνήθηκαν τόν τεράστιο ὑλικό καί διανοητικό τους πλοῦτο, περιφρόνησαν ὡς ἀνάξια λόγου ὅσα οἱ συνήθεις ἄνθρωποι διακαῶς ἐπιθυμοῦν καί ἀκολούθησαν τή σκληρή ὁδὸ τοῦ μοναχικοῦ βίου, ἀφιερώνοντας τή ζωή τους στήν πνευματική ἐργασία τῆς ἱερῆς ἡσυχίας. Ὅταν δέ οἱ περιστάσεις τό ἀπαίτησαν, κινούμενοι πάλι ἀπό τή δύναμη τῆς θείας ἀγάπης, δέν δίστασαν νά συγκρουστοῦν μέ τούς ἰσχυρούς τῆς ἐποχῆς τους, ὑποστηρίζοντας μέχρι θανάτου τή δικαιοσύνη, ἀπαιτώντας τήν ἀλληλεγγύη – ὡς ἔμπρακτη ἐφαρμογή τῆς ἀγάπης – πρὸς τούς ἀδυνάτους καί φυσικά ὑπερασπίζοντας μέ τό θεολογικό τους λόγο τήν ὀρθόδοξη πίστι ἀπό τίς ἐπιθέσεις τῶν κακοδόξων. Μᾶς ἄφησαν δέ ὡς πολῦτιμη πνευματική παρακαταθήκη τόν ἅγιο βίον τους, τό θαυμαστό ὑπόδειγμα τοῦ τεράστιου κοινωνικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ τους ἔργου, ἐξόχως δέ τή θεόπνευστη διδασκαλία τους.

Ἐλοκληρώνοντας τέλος τή δεύτερη τριλογία τῆς ἐορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, αἰσθανόμεστε τήν ἀνάγκη νά εὐχαριστήσουμε ἀπό τά βάθη τῆς καρδιάς μας τόν ἐν Τριάδι Θεό γιά ὅσα πλουσιοπάροχα – παρά τήν πασιφανή ἀναξιότητά μας – μᾶς χάρισε κατά τό δύσκολο ἔργο τῆς συγγραφῆς τους.

Εἶθε οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες νά εὐλογοῦν καί νά σκέπουν μέ τίς θεόδεκτες πρεσβείαις τους τά παιδιά, τό γένος καί τό λαό μας, ἰδιαίτερα στίς δύσκολες ἡμέρες, πού δυστυχῶς, ὅπως ὅλα δείχνουν, δέν θά ἀργήσουν νά ἔρθουν. Ἀμήν.

Μπερκουτάκης Μιχαήλ
θεολόγος – ἐκπαιδευτικός
Πύργος Ἡλείας, 05/01/2017

Υ.Γ. Ἡ ὁμιλία αὐτή ἐκφωνήθηκε στό Καράτουλα Ἡλείας κατά τή σχολική ἐορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀκριβῆς ἡλεκτρονική καί ἐντυπη ἀναπαραγωγή τοῦ κειμένου της μέ τήν προϋπόθεση ὅτι θά ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ καί θά μνημονεύεται ὡς πηγή προέλευσῆς της τό ἱστολόγιο: «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΣ» (<http://ellasnafs.blogspot.gr/>).

